

Az ömlesztett könyvanyag feldolgozásáról

Több könyvtárunkban — mint azt »A Könyvtáros« legutóbbi két cikke is felvette — komoly probléma a raktárakban feldolgozatlanul porosodó, úgynevezett ömlesztett könyvanyag kérdésének megoldása. Megyei könyvtáraink egyrésze — Miskolc, Debrecen, Pécs stb. — hónapok óta küszködik ömlesztett könyvanyagának feldolgozásával.

Ez a helyzet elsőrendűen érinti a könyvvédelem kérdését is. A leltározatlan könyvek száma ismeretlen, állománynyilvántartás és ellenőrzés pedig lehetetlen és így a nem szakszerűen raktározott könyvek kopnak, rongálódnak, el is kallódhatnak. Még a jobbik eset, ha — mint a szombathelyi Megyei Könyvtárban — polcokon sorakoznak a könyvek. Ugyanakkor az ömlesztett könyvanyag zavarja a könyvtári rendet, megnehezíti a könyvtárban a közlekedést és sok helyet foglal el. Emellett olyan könyvek, amelyekre a könyvtárnak sem most, sem utóbb nincs szüksége, használatlanul hevernek, ahelyett, hogy a Népkönyvtári Központban feldolgozva, olyan könyvtárakba kerüljenek, amelyek erré igényt tartanak. Hiszen csak a feldolgozás során derül ki, hogy a régi városi könyvtárakból és más intézményektől, megbízhatatlan leltárral, vagy anélkül, tulajdonképpen milyen könyvek kerültek a megyei és járási könyvtárakba.

A pécsi Megyei Könyvtárban húszerenél több könyv és folyóirat feldolgozását például a munka megtervezésének és a feldolgozási módszernek hiánya akadályozta. Előzetes megbeszélés alapján azt javasoltuk, hogy az ömlesztett könyvanyag feldolgozását három szakaszra osztva — 1. válogatás, 2. leltározás, 3. könyvtári feldolgozás — végezzék el és egy időben csak egy helyiségben lévő könyvhalmazzal foglalkozzanak. A válogatás tekintetében azt javasoltuk, hogy az egyenként megvizsgált könyveket a következő szempontok szerint válogassák szét: külön tegyék a könyvtárban sem most, sem később nem szükséges és így a Népkönyvtári Központnak elküldendő anyagot (N. K.-anyag, I.), külön a forgalmi anyagot, amelyet azonnal fel lehet használni az olvasószolgálatban (Kurrens-anyag, II.) és külön a nemforgalmi anyagot, amelyre azonban a könyvtárnak szüksége van, de feldolgozása nem sürgős. (Nem kurrens, III.: régi monográfiák, helytörténeli munkák, régebbi folyóiratok stb.) A válogató munka a legfeljebb segítségesebb, azt tehát szerintünk a könyvtár vezetőjének és legképzettebb dolgozóinak kell végeznie. Az így osztályozott könyvcsoportok helyét nagybetűs táblákkal előre ki kell jelölni polcokon, vagy a padlóra helyezett deszkákon. Az NK I.

anyagot elszállítatjuk a Népkönyvtári Központ Könyvfeldolgozó osztályának, amely megadja az ehhez szükséges útmutatásokat. A válogatás után megteremtődik a raktári rend. Ezután következik a másik két könyvcsoportnak előbb a Kurrens II., azután a Nem kurrens III. leltározása.

A leltározást a munka végső céljának megvalósítása, a könyveknek az olvasó szolgálatába való állítása követi, a könyvtártechnikai előírásoknak megfelelő módon. A sorrend változatlan: a forgalmi anyag megelőzi a nem kurrens anyagot.

Az ömlesztett anyag feldolgozása reális határidők szerint, felelősök kijelölésével érhet el sikert.

A feldolgozási terv betartása mellett megtehetjük, hogy ha a válogatás alkalmával előkerül például száz használható ifjúsági könyv — amelyre a könyvtárnak sürgős szüksége van — nem várjuk meg a forgalmi anyag leltározását, hanem soronkívül leltárazzuk és feldolgozzuk. Ezt azonban csak akkor tegyük meg, ha nagyobb mennyiségben kerül elő olyan könyv, amely nagyon szükséges az olvasószolgálatban.

Ahol a leltározott anyag összekeveredett nem leltározottal, annyiban módosul a terv, hogy a forgalmi anyagot s a nem kurrens anyagot is két egymás melé helyezett csoportra osztjuk, leltározottra és nem leltározottra. (II/a. és II/b, III/a és III/b.) Ebben az esetben a válogatás után nem három, hanem öt könyvcsoport álli előttünk. Ügyeljünk arra, hogy a kiválogatott könyvcsoportok ne keveredjenek össze egyéb anyagokkal (például kivont, elavult könyvekkel).

A terv végrehajtásának legfontosabb követelménye: a lépcsőzetesség betartása (amíg egy munkaszakaszt be nem fejeztünk, ne kezdjünk bele a következőbe) és egyidejűleg csak egy könyvhalmazzal foglalkozzunk (amikor az egyikkel végeztünk, akkor térjünk rá egy másikra). Ez a terv csak a könyvtár saját ömlesztett anyagának feldolgozására vonatkozik és nem érinti az államosítás és más akciók alkalmával a könyvtárba került anyagot, amellyel a könyvtárak nem rendelkeznek. Helyes volna, ha a megyei és a járási könyvtárak vezetői ellenőrzéseik alkalmával a népkönyvtárak esetleges ömlesztett anyagának feldolgozására az itt ismertetett tervet alkalmaznák.

A pécsi Megyei Könyvtár után a szombathelyi és a debreceni Megyei Könyvtár kezd hozzá e módszer szerint ömlesztett anyagának feldolgozásához.

ROZSA GYÖRGY

a Népkönyvtári Központ szervezési csoportjának vezetője.